

LIETUVOS BANKO PRIEŽIŪROS TARNYBA

Agnei Zuokienei
info@netylek.lt

2016-05-20 Nr. S 2016/(21.12-2101)-12-2214
Į 2016-05-04 laišką

DĖL JŪSŲ KREIPIMOSI

Lietuvos banko Priežiūros tarnyba (toliau – Priežiūros tarnyba) 2016 m. gegužės 4 d. gavo Jūsų elektroninį laišką (toliau – Laiškas), kuriame teigiate, kad sulaukiate žmonių prašymų padėti atsidūrus sudėtingoje situacijoje dėl jiems arba jų artimiesiems suteiktų vartojimo kreditų. Laiške prašote, kad Priežiūros tarnyba atsakytų kiekvienam iš Jūsų atsiųstame dokumente nurodytų fizinių asmenų, taip pat pageidaujate gauti informacijos apie naujausius Lietuvos banko veiksmus vartojimo kredito rinkos reguliavimo klausimais.

Peržiūrėję asmenų, kurie kreipiasi į Jus pagalbos laiškus, nustatėme, kad daugelis jų prašo nurodyti kur būtų galima kreiptis su skundu, ką daryti sunkioje finansinėje situacijoje ir teiraujasi informacijos apie teisės aktų reikalavimus, taikomus vartojimo kredito gavėjų mokumo vertinimui bei taikomų ribojimų netesyboms. 3 paklausimai yra susiję su UAB „4finance“ (valdžiusi prekės ženklus www.smscredit.lt ir www.vivus.lt) suteiktais vartojimo kreditais.

Suprasdami Jūsų susirūpinimą dėl asmenų, kurie kreipiasi į Jus pagalbos, pateikiame Jums detalesnę informaciją, kurią būtų galima persiųsti į Jus besikreipiantiems asmenims:

Dėl susidariusios sunkios finansinės situacijos

Asmuo, susidūręs su finansiniais sunkumais, ir nebegalintis grąžinti paimto kredito sutartais terminais, pirmiausia turėtų raštu kreiptis į įmones, išdavusias kreditus, ir tartis dėl kredito (skolos) pertvarkymo, refinansavimo ir grąžinimo galimybių. Taip pat kaip viena iš galimybių spręsti susidariusią finansinę situaciją gali būti turimų vartojimo kreditų refinansavimas kitose įmonėse, kai su nauju vartojimo kredito davėju yra sudaroma viena vartojimo kredito sutartis (mažesnėmis įmokomis, tačiau ilgesniam terminui), kuria yra padengiami turimi vartojimo kreditai keliose įmonėse.

Pažymime, kad Lietuvos bankui nėra suteikta teisė tarpininkauti, sprendžiant kreditų grąžinimo ar pertvarkymo klausimus pagal sudarytas kredito sutartis su finansų rinkos dalyviais.

Dėl reikalavimų asmenų kreditingumo vertinimui

Informuojame, kad iki 2016 m. vasario 1 d. vartojimo kredito teikimo veiklą reglamentavusios Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo redakcijos (toliau – Įstatymas) 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad prieš vartojimo kredito sutarties sudarymą vartojimo kredito davėjas, vadovaudamasis atsakingo skolinimo principu, privalo įvertinti vartojimo kredito gavėjo mokumą remdamasis iš vartojimo kredito gavėjo gauta pakankama informacija ir prireikus mokumui vertinti naudojamoje duomenų bazėje atlikęs patikrinimą. Minėtą Įstatymo normą detalizuoja Vartojimo kredito gavėjų mokumo vertinimo ir atsakingojo skolinimo nuostatai, patvirtinti Lietuvos banko valdybos 2013 m. kovo 19 d. nutarimu Nr. 03-62, kuriuose įtvirtinti

pagrindiniai vartojimo kredito gavėjų mokumo vertinimo ir atsakingojo skolinimo principai.

Nuo 2016 m. vasario 1 d. vartojimo kredito teikimo veiklą reglamentuojančios Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo redakcijos (toliau – Įstatymas) 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad prieš vartojimo kredito sutarties sudarymą vartojimo kredito davėjas, vadovaudamasis atsakingo skolinimo principu, privalo įvertinti vartojimo kredito gavėjo kreditingumą, remdamasis pakankama informacija, gauta iš vartojimo kredito gavėjo, ir atlikęs patikrinimą kreditingumui vertinti naudojamuose registruose ir informacinėse sistemose arba pagrįsdamas vartojimo kredito gavėjo pateiktą informaciją kitais įrodymais. Pagrindiniai principai, kuriais vadovaujantis turi būti atliekamas vartojimo kredito gavėjo kreditingumo vertinimas, nustatyti Vartojimo kredito gavėjų mokumo vertinimo ir atsakingojo skolinimo nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos banko valdybos 2013 m. kovo 19 d. nutarimu Nr. 03-62 (nauja dokumento redakcija patvirtinta Lietuvos banko valdybos 2016 m. sausio 28 d. nutarimu Nr. 03-12).

Atkreipiame dėmesį, kad vartojimo kredito davėjai, išduodantys vartojimo kreditus prieš tai nevertinę ar netinkamai įvertinę vartojimo kredito gavėjo kreditingumą (pvz., išduodantys paskolas tvarių pajamų neturintiems, turintiems finansinių įsipareigojimų daugiau kaip 40 proc. tvarių pajamų ir pan.), už tokius savo veiksmus atsako Įstatyme nustatyta tvarka.

Pažymėtina, kad nuo 2016 m. vasario 1 d. įsigaliojusio Įstatymo 8 straipsnio 7 dalyje nustatyta, kad palūkanos, netesybos ir mokesčiai pavėluoto įmokų mokėjimo atvejais vartojimo kredito gavėjui netaikomi, jeigu vartojimo kredito davėjas ne dėl vartojimo kredito gavėjo kaltės netinkamai įvertino vartojimo kredito gavėjo kreditingumą.

Dėl reikalavimų netesyboms

Iki 2016 m. vasario 1 d. galiojusio Įstatymo 8 straipsnio 7 dalyje yra nustatyta, kad netesybos ir mokesčiai pavėluoto įmokų mokėjimo atvejais vartojimo kredito gavėjui netaikomi, jeigu vartojimo kredito davėjas ne dėl vartojimo kredito gavėjo kaltės netinkamai įvertino vartojimo kredito gavėjo mokumą ir vartojimo kredito davėjo neįvertintos arba netinkamai įvertintos aplinkybės iš esmės lėmė pavėluotą įmokų mokėjimą. Pagal Įstatymo 11 straipsnio 8 dalį, pavėluoto įmokų mokėjimo atvejais vartojimo kredito gavėjui taikomos netesybos negali būti didesnės kaip 0,05 procento pradelstos sumokėti sumos už kiekvieną pradelstą dieną. Jokios kitos netesybos ir mokesčiai už vartojimo kredito sutartyje numatytų finansinių įsipareigojimų nevykdymą vartojimo kredito gavėjui negali būti taikomi. Atkreipiame dėmesį, kad ši nuostata netaikoma mokėjimo palūkanų skaičiavimui pavėluoto įmokų mokėjimo atvejais ir tais atvejais, kai vartojimo kredito davėjas netaiko netesybų ir mokesčių už vartojimo kredito sutartyje numatytų finansinių įsipareigojimų nevykdymą.

Nuo 2016 m. vasario 1 d. įsigaliojusio Įstatymo 11 straipsnio 8 dalyje nustatyta, kad pavėluoto įmokų mokėjimo atvejais vartojimo kredito gavėjui taikomos netesybos negali būti didesnės kaip 0,05 procento pradelstos sumokėti sumos už kiekvieną pradelstą dieną. Netesybos negali būti skaičiuojamos už ilgesnį kaip 180 dienų laikotarpį. Jokios kitos netesybos ir mokesčiai už vartojimo kredito sutartyje numatytų finansinių įsipareigojimų nevykdymą vartojimo kredito gavėjui negali būti taikomi.

Dėl kreipimosi į Lietuvos banko priežiūros tarnybą

Lietuvos bankas, kaip kompetentinga priežiūros institucija, nagrinėja skundus dėl galimų Įstatymo pažeidimų (dėl galimai netinkamo mokumo vertinimo, dėl netesybų dydžių, galimai viršijančių Įstatyme nustatytų apribojimų ir kt.), ir nustatęs pažeidimus, taiko vartojimo kredito davėjams Įstatyme nustatytas poveikio priemones.

Asmuo, manantis, kad suteikdamos vartojimo kreditus bendrovės pažeidė Įstatyme nustatytus reikalavimus, vartojimo kredito gavėjo teises ar teisėtus interesus, vartojimo kredito gavėjas ar jį atstovaujantis tinkamai įgaliotas atstovas turi teisę kreiptis į Priežiūros tarnybą dėl Įstatymo pažeidimo nagrinėjimo Įstatymo 29 straipsnyje nustatyta tvarka.

Vadovaujantis Įstatymo 29 straipsnio 1 dalimi, kreiptis į priežiūros instituciją dėl galimo Įstatymo pažeidimo turi teisę vartojimo kredito gavėjai, pateikdami priežiūros institucijai prašymą

raštu. Pagal Įstatymo 29 straipsnio 2 dalies 2 punktą, prašyme turi būti nurodytos pareiškėjui žinomos galimos Įstatymo pažeidimo faktinės aplinkybės bei pridedami jas patvirtinantys pareiškėjo turimi dokumentai.

Pažymime, kad kreipiantis į priežiūros instituciją vartojimo kredito gavėjas gali būti atstovaujamas tinkamai įgalioto atstovo. Remiantis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 57 straipsnio 2 dalimi, fizinių asmenų kitiems fiziniams asmenims išduodami įgaliojimai turi būti patvirtinti notarine ar jai prilyginta tvarka.

Kreipiantis į Priežiūros tarnybą su kreipimusi susijusią informaciją bei dokumentus galima pateikti raštu siunčiant adresu: Žirmūnų g. 151, LT-09128 Vilnius, arba elektroniniu paštu pt@lb.lt.

Dėl UAB „4finance“ veiklos

Jūsų atsiųstuose fizinių asmenų elektroniniuose laiškuose asmenys skundžiasi, kad jų kreditingumas buvo galimai netinkamai įvertintas imant vartojimo kreditą iš UAB „4finance“, kuri, iki 2015 m. gruodžio pabaigos valdė prekės ženklus „Vivus.lt“ ir „SMScredit“. Lietuvos banko valdyba už nustatytus daugybinius Įstatymo pažeidimus 2015 m. gruodžio 15 d. nutarimu Nr. 03–194 nutarė UAB „4finance“ išbraukti iš viešojo vartojimo kredito davėjų sąrašo nuo 2015 m. gruodžio 18 d., todėl Lietuvos bankas nebevykdo priežiūros šio subjekto atžvilgiu, t. y. nenagrinėja UAB „4finance“ galimai padarytų Įstatymo pažeidimų ir neturi teisės taikyti jai poveikio priemonių.

Dėl vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų nagrinėjimo

Taip pat informuojame, kad, Lietuvos bankas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo 8 straipsnio 2 dalies 3 punktu, ne teismo tvarka nagrinėja vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčus. Todėl, jeigu vartotojas mano, kad UAB „4finance“ sutartiniuose ar su jais susijusiuose santykiuose pažeidė jo teises ar teisėtus interesus, vartotojas arba tinkamai įgaliotas jo atstovas turi teisę kreiptis į Lietuvos banką dėl ginčo nagrinėjimo ne teisme. Visą reikalingą informaciją apie prieš teikiant dokumentus Lietuvos bankui privalomus atlikti veiksmus, pateikiamus dokumentus, ginčų nagrinėjimo Lietuvos banke eigą ir galimas nagrinėjimo pasekmes galite sužinoti Lietuvos banko tinklalapyje adresu: http://www.lb.lt/gincu_nagrinejimas.

Dėl apribojimo sudaryti vartojimo kredito sutartis ateityje

Taip pat pranešame, kad Lietuvos bankas nuo 2016 m. lapkričio 1 d. tvarkys „Asmenų, dėl kurių yra pateikti prašymai neleisti jiems sudaryti vartojimo kredito sutarčių, sąrašą“ į kurį bus nedelsiant įrašomas kiekvienas fizinis asmuo pateikęs Lietuvos bankui prašymą neleisti jam sudaryti vartojimo kredito sutarčių (prašymą galės pateikti tik pats fizinis asmuo arba tinkamai įgaliotas atstovas). Taip pat pažymime, kad nuo 2016 m. lapkričio 1 d. asmeniui, piktnaudžiaujančiam teise sudaryti vartojimo kredito sutartis, teismas įstatymų nustatyta tvarka galės uždrausti sudaryti vartojimo kredito sutartis. Prašymą uždrausti asmeniui sudaryti vartojimo kredito sutartis arba prašymą panaikinti draudimą sudaryti vartojimo kredito sutartis turės teisę teismui pateikti asmens sutuoktinis, tėvai, pilnamečiai vaikai, globos (rūpybos) institucija arba prokuroras.

Atsakydami į Jūsų prašymą supažindinti su naujausiomis Lietuvos banko iniciatyvomis vartojimo kreditų rinkos reguliavimo tema, pažymime, kad nuo 2016 m. vasario 1 d. įsigaliojo vartojimo kredito teikimo veiklą reglamentuojančio Įstatymo pakeitimai bei Lietuvos banko valdybos priimti nutarimai skirti Lietuvos banko teisės aktams suderinti su naujomis Vartojimo kredito įstatymo nuostatomis. Lietuvos banko priežiūros tarnyba, atsižvelgdama į Lietuvos vartojimo kreditų teikimo praktikoje kylančius klausimus dėl vartojimo kreditų teikimo veiklai taikomų teisės aktų reikalavimų, siekdama paaiškinti šių reikalavimų taikymą bei padėti tinkamai jų laikytis, Lietuvos banko interneto tinklalapyje adresu http://www.lb.lt/atsakymai_1 skelbia Priežiūros tarnybos nuomonę, kuri yra nuolat papildoma ir atnaujinama.

Taip pat atkreipiame dėmesį, kad sugriežtintos vartojimo kreditų teikimo sąlygos lėmė tai,

kad 2016 m. pirmąjį ketvirtį, palyginti su 2015 m. pirmuoju ketvirčiu, naujų kreditų suteikta tris kartus mažiau, o suteikta vartojimo kredito suma sumažėjo beveik per pusę. Daugiau informacijos: http://www.lb.lt/sugrieztinus_vartojimo_kreditu_teikimo_salygas_ju_suteikta_gerokai_maziau.

Finansinių paslaugų ir rinkų priežiūros
departamento direktorius, pavaduojantis
Priežiūros tarnybos direktorių

Vilius Šapoka